

Nr 37

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående värdering av varulager vid beskattningen.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 32 av herr *Lundström m. fl.* och II: 41 av herr *Ohlin m. fl.*, vari bl. a. hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen, att det lägsta värde till vilket varulager vid beskattningsårets utgång må upptagas skall fastställas till 30 procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans, och så att den eljest inträdande skärpningen av värderingsreglerna (till 40 procent) från och med 1961 års taxering icke genomföres;

2) de likalydande motionerna I: 279 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 352 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

Anvisningar till 41 §.

1. Inkomst av — — — särskilt stadgas.
För skattskyldig, — — — av följande.
Därest vinstresultatet — — — stadgade grunder.
Den i — — — nedan sägs.

Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än trettio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.

Därest värdet å lagret, beräknat till anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och i förekommande fall efter avdrag för inkurans, uppgår till lägre belopp än som motsvarar medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren (jämförelseåren), må lagret vid

beskattningsårets utgång i stället upptagas till lägst ett belopp motsvarande förstnämnda värde å detta lager efter avdrag med sjuttio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelseårens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att sjuttio procent av nyssnämnda medeltalsvärde överstiger värdet av lagret vid beskattningsårets utgång, må avdrag åtnjutas jämväl för det överskjutande beloppet, därest en häremot svarande avsättning i räkenskaperna gjorts till lagerregleringskonto. Då avdrag för sådan avsättning medgivits, skall avsättningen återföras till beskattning nästföljande beskattningsår, därvid frågan om avdrag för förnyad avsättning till dylikt konto får prövas enligt bestämmelserna ovan. Ingå i lagret råvaror eller stapelvaror, må lagret av sådana varor eller del därav upptagas till lägst sjuttio procent av värdet å tillgångarna i fråga beräknat efter lägsta marknadspris under beskattningsåret eller under något av de närmast föregående nio beskattningsåren. Därest sist angivna grund för värdering av varulagret eller del därav tillämpats, skall vad ovan sägs om värdering med hänsyn tagen till medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren icke gälla.

Utan avseende — — — vara påkallat.

Vad i — — — såsom skäligt.

Avdrag för — — — skattskyldiga angivit.

Vid bestämmande — — — eget kapital.

När fråga — — — skulle ifrågakommit.

Nedskrivning av — — — september beskattningsåret.

Vad här — — — årets inkomst.

Har avverkningsrätt — — — influtna likviden.

Om beskattningsmyndighet, — — — till beskattning.

Motsvarande gäller — — — års inkomstberäkning.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

3) de likalydande motionerna I: 401 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 505 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att nuvarande huvudregel om värdering av varulager till lägst 30 procent må gälla tills vidare samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig lagtext».

Såvitt avser de likalydande motionerna I: 32 och II: 41 har utskottet i detta betänkande upptagit det yrkande, som ovan återgivits. I övrigt behandlas dessa motioner av utskottet i annat sammanhang.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 41, II: 352 och II: 505.

Gällande bestämmelser

Genom beslut av 1955 års riksdag genomfördes ändrade regler för företagsbeskattningen. Vad angår värderingen av tillgångar avsedda för omsättning eller förbrukning (lager) föreskriver de nya bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen att den bokföringsmässiga värdesättningen skall godtas vid inkomstberäkningen endast under förutsättning att den inte står i strid med särskilda, för denna beräkning meddelade bestämmelser. Huvudregeln för varulagervärderingen är att lagret vid beskattningsårets utgång inte må upptas till lägre belopp än 40 procent av lagrets anskaffningsvärde vid samma tidpunkt eller, därest återanskaffningsvärdet är lägre, sistnämnda värde. Lagret får således nedskrivnas med högst 60 procent. Från det värde, varå nedskrivningen får göras, må först avräknas den inkurans i lagret som kan finnas å balansdagen. Med tillämpning av endera av två supplementärregler kan i särskilda fall lägre lagervärden än enligt huvudregeln medgivas. Enligt den ena regeln må nedskrivningens storlek beräknas på medeltalet av lagren under de två närmast föregående beskattningsåren, vilket i vissa fall kan leda till negativa lagervärden. Den andra supplementärregeln innebär, att om i lagret ingår råvaror eller stapelvaror lagret i denna del får upptas till lägst 70 procent av ifrågavarande tillgångars lägsta marknadsvärde under en tioårsperiod.

Beträffande lagervärderingen enligt huvudregeln antogs särskilda bestämmelser för vissa övergångsår. Lagret för beskattningsåret 1956 skulle enligt dessa värderas till lägst 20 procent av anskaffningsvärdet och lagret för beskattningsåret 1957 till lägst 30 procent av anskaffningsvärdet. Sistnämnda procentsats gäller även beträffande varulagervärderingen vid utgången av beskattningsåret 1958. Från och med beskattningsåret 1959, alltså från och med 1960 års taxering, skulle de nya bestämmelserna helt träda i kraft.

Genom lag den 13 mars 1959, nr 54, uppsköts emellertid det fulla ikraftträdandet av 1955 års lagervärderingsregler till 1961 års taxering. Vid innevarande års taxering får varulagret således värderas efter samma regler som gällt vid 1958 och 1959 års taxering.

Frågans behandling vid tidigare års riksdagar

Förslag till de nya bestämmelserna rörande företagsbeskattningen förelades 1955 års riksdag i proposition nr 100. Häri hade beträffande varulagervärderingen förordats de regler, för vilka ovan redogjorts. I anledning av

propositionsförslaget yrkades i väckta motioner, att lägsta gränsen för tillåten nedvärdering av lagret skulle bestämmas till 30 procent. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 45 avstyrkte 1955 års bevillningsutskott berörda motioner. Utskottet anförde bl. a.

Utskottet ansluter sig för sin del till departementschefens uppfattning att något verkligt väsentligt med en ändrad företagsbeskattning inte kan vinnas från konjunkturpolitisk synpunkt med mindre reglerna för varulagervärderingen skärpes. Såsom i propositionen framhålls kan redan mindre ändringar i reglerna för beräkningen av det skattemässigt tillåtna lägsta lagervärdet öva en betydelsefull inverkan på företagens möjligheter till likviditetsförstärkning genom lagernedskrivningar och därmed på omfattningen av företagens investeringar inte endast i lagertillgångar utan jämväl i maskiner, inventarier o. d.

Den fråga varom olika meningar råder är var lägsta gränsen för tillåtet bokfört lagervärde skall dragas. Självfallet måste här ske en avvägning mellan å ena sidan de synpunkter av konjunkturpolitisk art, som utskottet enligt vad i det föregående framhållits funnit tala för kraftigast möjliga åtstramning av de permanenta värderingsreglerna, och å andra sidan behovet av regler, som lämnar utrymme för betryggande nedskrivningar för prisfallsrisk. Det torde inte vara möjligt att ange hur långt gående nedskrivningar nu gällande bestämmelser medger. Som av propositionen framgår har emellertid av mellankommunala prövningsnämnden tillämpad praxis, enligt vilken nedskrivning i princip medges till 30 procent av lagrets lägsta värde, kommit ut under senare år i betydande utsträckning tillämpas av näringslivet och taxeringsmyndigheterna. Enligt utskottets mening måste det med utgångspunkt härifrån vara helt uteslutet att tillmötesgå motionsyrkandena om en lägsta gräns vid 30 procent av lagrets anskaffningsvärde, emedan en på så sätt bestämd gräns inte skulle medföra den från konjunkturpolitiska synpunkter önskvärda åtstramningen i värderingsreglerna. I själva verket skulle såsom ock departementschefen framhållit en huvudregel enligt detta alternativ i förening med de föreslagna supplementärreglerna i åtskilliga fall innebära ännu generösare värderingsregler än de nu i praxis tillämpade.

Då det åter gäller att bedöma behovet av nedskrivning för prisfallsrisk måste enligt utskottets mening starkt avseende fästas vid det förhållandet, att beträffande sådana lagertillgångar som är underkastade den största prisfallsrisken, nämligen rå- och stapelvaror, värderingen får ske med utgångspunkt från lägsta marknadspriset under en tioårsperiod enligt den ena av supplementärreglerna. Då det kan antagas, att företag med lager av tillgångar av nyss nämnt slag kommer att tillämpa ifrågavarande supplementärregel, vilken väl i de flesta fall torde ge det lägsta lagervärdet, kommer huvudregeln att gälla för det stora flertalet företag med mera prisbeständiga lagertillgångar och företag med sammansatta lager, där en prisförändring i någon del av lagret inte i någon mera avsevärd grad påverkar det totala lagrets värde. Läget blir alltså det att huvudregeln i det väsentliga kommer att tillämpas av företag som har det förhållandevis minsta behovet av nedskrivning för prisfallsrisk.

I motioner vid 1957 års riksdag framställdes yrkanden om ändring av huvudregeln för varulagervärderingen så att procenttalet för den nedre gränsen bestämdes till 30. I anledning härav yttrade 1957 års bevillningsutskott i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 31 bl. a.

Utskottet kan inte finna att motionärerna anfört skäl som kan motivera att riksdagen nu intar en annan ståndpunkt beträffande huvudregeln för varulagervärderingen än vad 1955 års riksdag gjort. — — — — — Huruvida tillämpningen av huvudregeln kommer att vålla företagen inte förutsedda svårigheter i fråga om likviditet eller mer avsevärt begränsa möjligheterna till sparande inom företagen blir till stor del beroende på utformningen av den framtida konjunkturpolitiken. Självfallet kan utskottet inte nu bedöma i vilken utsträckning det blir nödvändigt att vid den tidpunkt, då huvudregeln blir aktuell, bibehålla nuvarande tillfälliga ingripanden av konjunkturpolitisk art. Enligt utskottets mening bör — i den mån möjlighet därtill förefinns — en lättnad i företagsbeskattningen inriktas på att mildra de tillfälliga skärpningarna av densamma innan en ändring sker av de permanenta reglerna. Utskottet kan därför inte tillstyrka att riksdagen nu frångår det år 1955 fattade beslutet i frågan. Med det anförda avstyrker utskottet de föreliggande motionsyrkandena i denna del.

Jämväl vid 1958 års B-riksdag framställdes motionsyrkanden att procenttalet för den nedre gränsen för tillåten varulagernedskrivning permanent skulle bestämmas till 30. I betänkande nr B 14 avstyrkte bevillningsutskottet motionerna. Utskottet framhöll därvid att konjunkturen visserligen syntes ha förändrats i förhållande till år 1955, då de nya bestämmelserna antogs av riksdagen. En inte obetydlig avmattning hade inträtt, och på vissa håll inom näringslivet hade man att kämpa mot svårigheter, vilka inte alls eller endast i mindre grad gjorde sig gällande åren före och omkring år 1955. Emellertid utgjorde detta enligt utskottets mening knappast något skäl att ändra huvudregeln för varulagervärderingen. Utskottet erinrade om att de nya företagsbeskattningsreglerna inte avsågs skola tillämpas blott i högkonjunkturlägen, utan syftet var att skapa permanenta bestämmelser som skulle göra tillfälliga ingripanden på beskattningsområdet i huvudsak onödiga. Man gjorde dock en reservation för att det i extrema högkonjunkturlägen kunde bli erforderligt att överväga speciella åtgärder. Någon ändring av företagsbeskattningsreglerna med hänsyn till mindre förskjutningar i konjunkturbilden förutsattes däremot inte.

Yrkanden av nyss angiven innebörd framställdes i väckta motioner även vid 1959 års riksdag. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 17 avstyrkte bevillningsutskottet yrkandena. Därvid framhöll utskottet bl.a. att utskottet i princip ansåg att huvudregeln för varulagervärderingen inte borde medge en längre gående nedskrivning än till 40 procent av värdet. Utskottet var således av den meningen att — sedan väl den erforderliga uppskrivningen skett — det torde komma att visa sig att för näringslivet i allmänhet en 60-procentlig

nedskrivning var tillräcklig för det syfte nedskrivningen främst avsåg att tjäna, nämligen att medge ett betryggande skydd mot prisfallsrisk. Det framhölls vidare att genom särskilda regler sörjts för att ytterligare prisfallsskydd kunde beredas företag med särskilt priskänsliga varor.

Även frågan om ändring av övergångsbestämmelserna till den nya lagstiftningen har vid flera tillfällen varit föremål för behandling av riksdagen. Här må nämnas att yrkanden om förlängning av övergångstiden senast prövades av 1959 års riksdag.

I proposition nr 27 till fjolårets riksdag föreslogs att det fulla ikraftträdandet av 1955 års lagervärderingsregler skulle uppskjutas till 1961 års taxering. Vidare yrkades i motionerna I: 385 och II: 460 att riksdagen måtte uttala, att nuvarande huvudregel om värdering av varulager till lägst 30 procent av värdet må gälla, så länge nuvarande konjunkturläge bestod. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 17 anförde bevillningsutskottet bl. a.

Departementschefen har — i likhet med bevillningsutskottet vid 1958 års B-riksdag — som motiv för uppskov med ikraftträdandet av huvudregeln vid varulagervärderingen anfört skäl av konjunkturpolitisk art. Utskottet delar departementschefens uppfattning att anpassningen till de nya reglerna i vissa fall kan medföra påfrestningar på företagens likviditet, vilket i sin tur kan få till följd en begränsning av ur allmän synpunkt önskvärda investeringar. Inte minst av arbetsmarknadspolitiska skäl bör en sådan konsekvens undvikas. Utskottet tillstyrker på grund härav att övergångstiden före det fulla ikraftträdandet av 1955 års lagervärderingsregler förlänges ett år. Huruvida ytterligare uppskov må finnas erforderligt, kommer givetvis att bero på konjunkturutvecklingen. Ställning härtill kan således inte tas för närvarande. Emellertid förutsätter utskottet att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen och, om konjunkturförhållandena ger anledning därtill, vidtar erforderliga åtgärder. Härmed anser sig utskottet ha besvarat det i motionerna I: 385 och II: 460 framställda yrkandet.

Motionerna

Av innehållet i *de förevarande motionerna* må här återges följande.

I motionerna I: 32 och II: 41 anföres att de nya bestämmelserna kommer att vid sin fulla tillämpning medföra en betydande skärpning av beskattningen för företagen. Särskilt kännbar blir skatteskärpningen för företag, vilkas tillgångar till huvudsaklig del består av varulager. Till denna kategori hör framför allt många mindre företag. Genom en serie olika åtgärder, som vidtagits under en lång följd av år, har betingelserna för sparandet och kapitalbildningen allmänt sett försvagats. Varje ytterligare åtgärd, som leder till en minskning av sparandet, bör därför inge de allvarligaste betänkligheter. En skärpning av varulagervärderingsreglerna tillhör denna kategori av icke önskvärda åtgärder. Den skulle leda till en allmän försvagning av

företagssparandet, vilket redan på kort sikt skulle medföra betydande svårigheter för många — framför allt mindre — företag och som på längre sikt kan leda till en sänkning av företagets motståndskraft för påfrestningar av olika slag. Inför det förestående utvidgade samarbetet på det handelspolitiska området kan det inte heller vara befogat att skärpa beskattningen såsom blir följderna, om fjolårets beslut beträffande varulagervärderingsreglerna icke ändras.

Som stöd för yrkandet i motionerna I: 279 och II: 352 anföres att den allmänna effekten av en framtvingad uppskrivning skulle innebära en ytterligare begränsning av företagets tillgång på kapital. Uppskrivningen drabbar företagen mycket ojämnt och utan hänsyn till det enskilda företagets konkurrensläge. Detta framstår som så mycket allvarligare som kostnadsläget inom industrien redan är mycket högt uppdrivet i vårt land och det inom åtskilliga branscher är att vänta en skärpt konkurrens gentemot utlandet under de närmaste åren.

Det framhålles i motionerna I: 401 och II: 505 att delade meningar inte råder om att lågkonjunkturen förbyts i en begynnande högkonjunktur, men det ifrågasätts om denna inträdda förändring i konjunkturerna kan anses vara skäl nog att — såsom finansministern ansett — motivera en skärpning av reglerna för varulagervärderingen. Sedan riksdagen sist behandlade frågan om varulagervärderingsreglerna har vårt land definitivt tagit steget in i sjustatsmarknaden. Därmed ställs nya stora krav på soliditet och konkurrenskraft hos framför allt de mindre företagen. Den genom den allmänna varuskattens införande ökade skattebelastningen talar också i hög grad för att ytterligare svårigheter för företagen att konsolidera sina positioner nu inte bör skapas. Ett ytterligare uppskov med ikraftträdandet av de skärpta reglerna för varulagervärderingen synes därför vara mycket väl motiverat.

Utskottet

De vid 1955 års riksdag beslutade nya reglerna rörande värdering av varulager innebär i huvudsak följande. Den tidigare i princip fria nedskrivningsrätten ersattes med bestämmelser av innebörd att lagret i beskattningshänseende inte får upptas till lägre belopp än 40 procent av anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet å balansdagen. Med tillämpning av endera av två supplementärregler kan dock i särskilda fall lägre lagervärden godtagas. Vidare beslöts, för att bereda företagen möjlighet att anpassa sig till de nya bestämmelserna, att huvudregeln för varulagervärderingen skulle träda i kraft successivt under ett antal år. Från och med beskattningsåret 1959, alltså från och med 1960 års taxering, skulle de nya bestämmelserna helt träda i tillämpning.

Emellertid uppsköts det fulla ikraftträdandet av huvudregeln genom beslut av förra årets riksdag ytterligare ett år eller till 1961 års taxering. Vid innevarande års taxering får varulagret således värderas enligt samma regler som gällt vid 1958 och 1959 års taxering, dvs. lagret får nedskrivnas till lägst 30 procent av anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet.

I motionerna I: 32 och II: 41 samt motionerna I: 279 och II: 352 yrkas att riksdagen måtte ompröva sitt ställningstagande beträffande huvudregeln för varulagervärderingen och därvid besluta den ändringen i kommunalskattelagens bestämmelser, att nedskrivning får ske till lägst 30 procent av lagrets värde. I motionerna I: 401 och II: 505 åter hemställas, att riksdagen måtte besluta att den vid årets taxering tillämpade 30-procentregeln skall gälla tills vidare.

Liknande motionsyrkanden rörande varulagervärderingen prövades senast av 1959 års riksdag. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 17 uttalade bevillningsutskottet därvid, att huvudregeln för varulagervärderingen i princip inte borde medge en längre gående nedskrivning än till 40 procent av lagervärdet. Utskottet uttalade som sin mening att det — sedan väl den erforderliga uppskrivningen skett — förde komma att visa sig att för näringslivet i allmänhet en 60-procentig nedskrivning var tillräcklig för det syfte nedskrivningen främst avsåg att tjäna, nämligen att medge ett betryggande skydd mot prisfallrisk. Vidare framhölls att genom särskilda regler sörjts för att ytterligare prisfallsskydd kunde beredas företag med särskilt priskänsliga varor.

Beträffande motionsyrkandena om att procenttalet för den nedre gränsen för tillåten varulagernedskrivning permanent skall bestämmas till 30 får utskottet erinra om att det främsta motivet för att införa en begränsningsregel år 1955 angavs vara, att man ville få företagsbeskattningen utformad så att den bättre än vad för det dåvarande var fallet anpassades till en konjunktur-stabiliserande ekonomisk politik. Då det gällde frågan var lägsta gränsen för tillåtet bokfört lagervärde skulle dragas måste en avvägning ske mellan å ena sidan synpunkter av konjunkturpolitisk art, vilka talade för kraftigast möjliga åtstramning av de permanenta värderingsreglerna, och å andra sidan behovet av regler, som lämnade utrymme för betryggande nedskrivningar för prisfallrisk. En huvudregel innebärande rätt till nedskrivning ned till 30 procent av lagrets lägsta värde skulle i förening med supplementärreglerna innebära generösare värderingsregler än de, som vid tidpunkten för lagstiftningen tillämpats i praxis, och skulle således inte ge den avsedda konjunkturpolitiska effekten. En mindre långt gående nedskrivning måste därför väljas. De tänkbara alternativen var då närmast nedskrivning till 40 eller 50 procent. Därvid stannade man för alternativet med 40 procent, närmast beroende på att en nedvärderingsrätt med 50 procent möjligen kunde innebära att i vissa speciella fall ett fullt betryggande skydd mot prisfall inte erhöles. Från riks-

dagens sida framhölls, att, sedan en anpassning till 40-procentregeln slutligt skett, kunna erfarenheter och fortsatta överväganden kunde motivera att frågan togs upp till förnyad prövning.

De skäl, som år 1955 talade för en skärpning av reglerna för varulagervärdering, äger fortfarande giltighet. Enligt utskottets mening har intet inträffat, som ger stöd för yrkandena att den permanenta regeln sättes vid en lägre gräns än 40 procent av lagervärdet. Utskottet vill erinra om att beträffande sådana tillgångar, som är underkastade den största prisfallsrisken, nämligen rå- och stapelvaror, värderingen enligt en supplementärregel får ske med utgångspunkt från det lägsta marknadspriset under tio år. I och för sig får en rätt till nedskrivning till 40 procent i kombination med den nämnda supplementärregeln anses ge utrymme för fullt betryggande nedskrivningar och prisfallsrisk. Härtill kommer ytterligare en omständighet. Ett av de tyngst vägande skälen för att en i alla lägen betryggande nedskrivning skall kunna ske har varit, att förluster ett år inte fått kvittas mot vinster ett annat år. Om riksdagen antar det förslag till lag om förlustutjämning, som utskottet tillstyrkt i betänkande nr 10, bortfaller emellertid i huvudsak denna olägenhet och behovet av nedskrivningsmöjligheter blir snarast mindre än förut. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 32 och II: 41 samt motionerna I: 279 och II: 352.

Utskottet övergår härefter till frågan om ett ytterligare uppskov med det fulla ikraftträdandet av 40-procentregeln. För att ge de företag, som utnyttjat den tidigare fria lagervärderingen till mycket långt gående nedskrivningar, möjligheter att anpassa sig till den nya huvudregeln beslöts från början en fyraårig övergångsperiod. Denna förlängdes år 1959 ytterligare ett år, närmast med hänsyn till då rådande försämrade konjunkturläge och föreliggande selsättningssvårigheter. Sedan förra årets beslut fattades har konjunkturbilden åter förändrats och vi befinner oss i en markant konjunkturuppgång. Under förra året skedde en lagerminskning å totalt ca 600 milj. kronor. Mycket tyder på att lagren kommer att fyllas inte endast till tidigare nivå utan ytterligare ökas. Detta torde innebära att i många fall dolda reserver i varulager inte behöver tas fram till beskattning i full utsträckning trots uppskrivning till 40 procent. Från och med nästa års taxering sänkes bolagsskatten med 20 procent, vilket givetvis medför en lättnad för åtskilliga lagerhållande företag men samtidigt förorsakar staten ett inkomstbortfall. Såvitt utskottet kan finna är det såväl ur samhällsekonomiska synpunkter som med hänsyn till företagens anpassningsförmåga lämpligt att låta beslutet om lagervärderingen träda i tillämpning från och med nästa års taxering. Härigenom ernås åtminstone i viss omfattning den åtstramning som synes nödvändig för att motverka riskerna för en alltför högt uppdriven konjunktur. Beträffande vad motionärerna anført om företagets konkurrenskraft inför sjustatsmarkna-

den vill utskottet framhålla, att de svenska lagervärderingsreglerna torde vara betydligt fördelaktigare för företagen än vad fallet är med motsvarande regler i de nationer, som främst konkurrerar med Sverige på denna marknad. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 401 och II: 505.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att de likalydande motionerna I: 32 av herr Lundström m. fl. och II: 41 av herr Ohlin m. fl., såvitt motionerna behandlas i detta betänkande, ävensom de likalydande motionerna I: 279 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 352 av herr Hjalmarson m. fl. rörande värderingen av varulager vid beskattningen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2) att de likalydande motionerna I: 401 av herr Bengtson m. fl. och II: 505 av herr Hansson i Skegrie m. fl. angående övergångsbestämmelserna till 1955 års lagstiftning rörande varulagervärderingen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 mars 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson*, Spetz, Jansson, Gustaf Elofsson, fröken Ranmark*, herrar Söderquist, Bengtson och Oscar Carlsson; samt

från andra kammaren: herrar Sundström*, Brandt i Aspabruk, Kollberg, Allard, Gustafson i Göteborg*, Larsson i Luttra*, Andersson i Essvik, Darlin*, fru Holmqvist och herr Henningson i Visby.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Hagberg, Spetz, Gustaf Elofsson, Söderquist, Bengtson, Kollberg, Gustafson* i Göteborg, *Larsson* i Luttra, *Darlin* och *Henningson* i Visby, vilka — under återopande av innehållet i de inbördes likalydande motionerna

I: 32 av herr Lundström m. fl. och II: 41 av herr Ohlin m. fl., I: 279 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 352 av herr Hjalmarson m. fl. samt I: 401 av herr Bengtson m. fl. och II: 505 av herr Hansson i Skegrie m. fl. — ansett att utskottet bort hemställa,

att riksdagen i anledning av nämnda motioner måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av punkten 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 (nr 255) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkten 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skola för de beskattningsår beträffande vilka taxering verkställs åren 1957—1960 följande särskilda bestämmelser gälla vid tillämpning av femte stycket i nämnda anvisningspunkt.

Vid utgången av nyssnämnda beskattningsår må lagret icke upptagas till belopp understigande i det följande angiven procentuell andel av lagrets i nyssnämnda stycke av sagda anvisningspunkt angivna värde, nämligen

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1957, tjugu procent av lagrets värde; samt

(Föreslagen lydelse)

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skola tills vidare följande särskilda bestämmelser gälla vid tillämpning av femte stycket i nämnda anvisningspunkt.

Lagret vid utgången av vederbörande beskattningsår må icke upptagas till belopp understigande i det följande angiven procentuell andel av lagrets i nyssnämnda stycke av sagda anvisningspunkt angivna värde, nämligen

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1957, tjugu procent av lagrets värde; samt

¹ Senaste lydelse se 1959: 54.

(Nuvarande lydelse)

såvitt angår *de* beskattningsår, för *vilka* taxering i första instans verkställs åren 1958—1960, trettio procent av lagrets värde.

(Föreslagen lydelse)

såvitt angår beskattningsår, för *vilket* taxering i första instans verkställs år 1958 eller senare, trettio procent av lagrets värde.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Särskilt yttrande

av herrar *Hagberg, Spetz, Söderquist, Kollberg, Gustafson* i Göteborg, *Darlin* och *Henningson* i Visby, vilka anfört följande.

I samband med riksdagens prövning år 1955 av Kungl. Maj:ts förslag till ändrade regler för företagsbeskattningen restes från våra meningsriktningar starka invändningar mot det då framlagda regeringsförslaget att varulager vid beskattningsårets utgång i princip icke skulle upptagas till lägre belopp än 40 procent av lagrets anskaffningsvärde eller av återanskaffningsvärdet å balansdagen, därest detta värde vore lägre. Enligt de samtidigt föreslagna och av riksdagens majoritet antagna övergångsbestämmelserna skulle sagda 40 %-regel träda i kraft fr. o. m. 1960 års taxering. Enligt beslut av 1959 års riksdag har ikraftträdandet av 40 %-regeln uppskjutits till 1961 års taxering.

Vi har vid frågans tidigare behandling hävdat, att den lägsta gränsen för nedskrivning å varulager vid beskattningen icke borde sättas högre än till 30 procent. Vi är alltså av denna uppfattning. Till stöd härför vill vi särskilt hänvisa till de menliga verkningar för företagssparandet som 40 %-regelns genomförande kan befaras medföra. Förutom för företagssparandet och för företagens konsolidering och motståndskraft vid konjunkturpåfrestningar har liberala varulagervärderingsregler betydelse genom att medgiva en värdefull möjlighet för resultatutjämning. Inte minst härigenom är ett bevarande av nuvarande regler vid varulagervärderingen av särskild betydelse för mindre företag, vilkas tillgångar till väsentlig del består av varulager. För dessa företag skulle en skärpning av varulagervärderingsreglerna, såsom skulle bli fallet om 40 %-regeln genomfördes, medföra allvarliga påfrestningar.

I reservation till utskottets utlåtande har vi, i syfte att vinna största möjliga anslutning till ett förslag som förhindrar 40 %-regelns ikraftträdande, ansett

oss böra stödja yrkandet att ikraftträdandet av denna regel skulle uppskjutas tills vidare. Detta vårt ställningstagande innebär självfallet intet frånträdande av vår tidigare hävdade mening, utan vi kommer i överensstämmelse med vår förut redovisade och motiverade uppfattning att verka för att 30 %-regeln gives fortsatt giltighet.